

Dr. Vida Sándor*

VÉDJEJY ÉS KERESKEDELMI NÉV ÜTKÖZÉSE. AZ EURÓPAI BÍRÓSÁG ÍTÉLETE A CÉLINE-ÜGYBEN

Az EK védjegyjogi irányelve¹ (a továbbiakban: irányelv) 6. cikk (1) bekezdésének *a*) pontja értelmében a védjegyjogosult nem tilthat el mást attól, hogy – az üzleti tisztesség követelményeivel összhangban – saját nevét vagy címét használja. Ugyanígy rendelkezik a magyar védjegy törvény 15. § (1) bekezdésének *a*) pontja is.

Az alábbiakban ismertetett jogeset alapvetően e szabály értelmezéséről szól.

TÉNYÁLLÁS

Az alapper két francia gazdasági társaság között indult: a Céline Rt. (S.A.) és a Céline Kft. (s.à.r.l.) között.

A CÉLINE szóvédjegyet a párizsi felperes, a Céline Rt. jogelődje 1948-ban jegyeztette be többek között ruházati cikkekre és cipőkre. A védjegyjogosult Céline Rt.-t e néven 1928-ban alapították, fő tevékenysége ruházati cikkek, valamint divatáru-kiegészítők gyártása és forgalmazása volt.

Az alperes Céline Kft. jogelődje 1950-ben jött létre Nancyban, és 1992-ben alakult át korlátolt felelősségű társasággá, tevékenységi köre ugyancsak ruházati cikkek és kiegészítők eladására irányult.

A felperes csak 2003-ban indított pert az alperes ellen védjegybitorlás és tisztességtelen verseny miatt.

Az első fokon eljáró Nancy-i Törvényszék a keresetnek helyt adott, s kötelezte az alperest kereskedelmi nevének és cégtáblájának megváltoztatására, valamint a védjegybitorlással és tisztességtelen versennyel megvalósított 25 000 EUR kár megtérítésére.

Minthogy az alperes fellebbezésében vitatta az irányelv 5. cikk (1) bekezdése *a*) pontjának alkalmazhatóságát, a Fellebbviteli Bíróság (Cour d' Appel de Nancy) előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezett az Európai Bíróságnál.

Ebben az alábbi kérdést tette fel:

„Az irányelv 5. cikkének (1) bekezdését² úgy kell-e értelmezni, hogy valamely lajstromozott szóvédjegynek az erre nem feljogosított harmadik személy által történő felvétele cégnévként, kereskedelmi névként vagy cégtáblaként azonos áruk forgalmazásának keretében,

* jogtanácsos, Danubia Szabadalmi és Jogi Iroda

¹ 89/104/EK irányelv, HL L 40., p. 1, magyar nyelvű kiadás: 17. fejezet 1. köt. p. 92

² Ez a védjegy által biztosított kizárólagos jogról rendelkezik. Az irányelvnek ezzel a rendelkezésével azonos a Vt. 12. § (1) bekezdése, valamint (2) bekezdésének *a*) és *b*) pontja.

e védjegy gazdasági tevékenység körében történő olyan használatának minősül-e, amelyet a jogosult kizárólagos joga értelmében megtilthat?”

A Céline Rt., a francia és az olasz kormány, az Egyesült Királyság kormánya, valamint az EK Bizottsága írásbeli és szóbeli észrevételeket nyújtott be a bírósághoz.

A FŐTANÁCSNOK PERÖSSZEFOGLALÓJA³

E. Sharpton főtanácsnok abból indul ki, hogy az irányelv 5. cikk 1. bekezdésének a) pontjával összefüggésben az Európai Bíróság már korábban kimondta, hogy az ezen rendelkezés által biztosított kizárólagos jog célja az, hogy lehetővé tegye a védjegyjogosult érdekeinek védelmét, azaz annak biztosítását, hogy a védjegy betölthesse rendeltetését, különösen azt az alapvető funkcióját, hogy a fogyasztók számára garantálja az áru eredetét.⁴ E jog gyakorlásának következképpen azokra az esetekre kell korlátozódnia, amikor a megjelölés használata sérti vagy sértheti e funkciókat. A jogosult nem tilthatja meg a használatot, amennyiben az – tekintettel a védjegy funkcióira – nem sértheti a saját jogosulti érdekeit. E jogának kizárólagossága csak e korlátokon belül indokolt (perösszefoglaló, 26. pont).

Ezenkívül a védjegyjogosult érdekeit ily módon sérti többek között az a használat, amely azt a benyomást kelti, hogy a gazdasági életben anyagi kapcsolat áll fenn a jogosult és a harmadik személy által eladásra kínált áruk között. E tekintetben meg kell vizsgálni, hogy a célközönség értelmezheti-e úgy a használt megjelölést, mint amely azon vállalkozást jelöli vagy hivatott jelölni, amelytől az áruk származnak⁵ (perösszefoglaló, 27. pont).

Amennyiben az alapügy körülményei között a védjegyjogosultnak joga van megtiltani a kifogásolt használatot az irányelv 5. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében, meg kell állapítani, hogy a megjelölés használata alkalmas-e az érintett áruk megkülönböztetésére, és sérti-e a jogosult érdekeit, mivel korlátozza védjegyének azon képességét, hogy betöltse alapvető funkcióját, azaz hogy a fogyasztók számára garantálja a saját áru eredetét. Ez a helyzet áll fenn, többek között, amikor a szóban forgó használat azt a benyomást kelti, hogy a gazdasági életben anyagi kapcsolat áll fenn a védjegyjogosult és a máshonnan származó áruk között. E tekintetben meg kell vizsgálni, hogy a célközönség értelmezheti-e úgy a használt megjelölést, mint amely az áruk származását jelöli vagy hivatott jelölni (perösszefoglaló, 29. pont).

Az irányelv 5. cikke (1) bekezdésének a) pontját illetően az Európai Bíróság állandó ítélezési gyakorlata szerint a közönség tudatában fennálló összetévesztés veszélyét átfogóan kell értékelni, figyelembe véve az ügy valamennyi releváns tényezőjét. A preambulum (10) bekezdése ezenkívül megállapítja, hogy az összetéveszthetőség értékelése számos tényezőtől

³ C-17/06. ügyszám, Opinion of the Advocate General – az Európai Bíróság honlapján magyarul is

⁴ A perösszefoglaló ezzel kapcsolatban hivatkozik az Európai Bíróságnak az ARSENAL-ügyben hozott ítéletére (vö. dr. Vida Sándor: Az Európai Bíróság védjegyjogi gyakorlata. Miskolc 2006, p. 192).

⁵ A perösszefoglaló e vonatkozásban az ARSENAL-ügyben hozott ítélet 56–57. pontjára hivatkozik (vö. Vida uo.).

– különösen a védjegy piaci ismertségétől, attól a képzettársítástól, amelyet a használt vagy a védjegyként lajstromozott megjelölés előidéző, valamint a védjegy és a megjelölés közötti és a velük megjelölt áruk vagy szolgáltatások közötti hasonlóság mértékétől – függ (perösszefoglaló, 30. pont).

Ezenfelül az irányelv preambuluma hatodik bekezdése kimondja, hogy (az irányelv) nem zárja ki a védjegyjogon kívüli – például a tisztességtelen versenyre, a polgári jogi felelősségre vagy a fogyasztóvédelemre vonatkozó – tagállami jogszabályi rendelkezések védjegyekre történő alkalmazását. A tisztességtelen versenyre vonatkozó nemzeti jog nyilvánvalóan biztosíthat olyan jogokat a védjegyjogosult számára, mint amelyeket a Céline Rt. kíván gyakorolni az alapügyben. A cégbejegyzésre vonatkozó szabályozás szintén korlátozhatja a lajstromozható nevek típusait, kizárva többek között azokat, amelyek valamely már létező védjeggyel azonosak, illetve ahhoz hasonlóak (perösszefoglaló, 42. pont).

A jelentős kérdés az alapeljárás vonatkozásában ugyanakkor az, hogy a CÉLINE védjegyenek a Céline Rt. által történt lajstromoztatása után a „Céline” névnek az alapperbeli alperes nancy-i üzlete által (kereskedelmi névként, majd később cégjelzőként) történő felvétele, majd azt követő, árukkal kapcsolatos használata (amennyiben az ilyen használat megállapítást nyer) összhangban van-e az üzleti tisztesség követelményeivel (amennyiben a nevet a védjegy lajstromozása előtt vették fel és használták; az „üzleti tisztesség” követelménye természetesen csupán a lajstromozás utáni használatra lenne alkalmazható, és az alkalmazását érintené az egymáshoz viszonyított időzítés) (perösszefoglaló, 48. pont).

Az értékelés ismét csak ténybeli, amelyet a hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróságnak kell elvégeznie. Az Európai Bíróság mindamelllett korábban már nyújtott bizonyos iránymutatást arra vonatkozóan, hogy mi tekinthető üzleti tisztességnak az irányelv 6. cikk (1) bekezdése értelmében, és az Egyesült Királyság a jelen eljárásban külön kérte az Európai Bíróságot, hogy nyújtson részletesebb iránymutatást. Amennyiben a nagytanács úgy dönt, hogy teljesíti e kérést, a következő észrevételek lehetnek relevánsak (perösszefoglaló, 49. pont).

Általánosságban az üzleti tisztesség feltétele a védjegyjogosult jogos érdekében történő tisztességes eljárás kötelezettségét fejezi ki. A nemzeti bíróság feladata az összes releváns körülménynek, többek között annak az átfogó mérlegelése, hogy a nevet vagy más megjelölést használó tekinthető-e úgy, mint aki a védjegyjogosulttal szemben tisztességtelen versenyt folytat (perösszefoglaló, 50. pont).

A GILLETTE-ügyben hozott ítéletben⁶ az irányelv 6. cikk (1) bekezdésének c) pontja összefüggésében az Európai Bíróság kimondta, hogy a használat különösen akkor nem felel meg az üzleti tisztesség követelményeinek a gazdasági tevékenység körében, ha például:

- a használat módja arra enged következtetni, hogy a használó és a védjegyjogosult között üzleti kapcsolat áll fenn; vagy
- a használat befolyásolja a védjegy értékét azáltal, hogy tisztességtelenül kihasználja a védjegy megkülönböztetőképességét vagy jó hírnevét; vagy

⁶ A C-228/03. ügyben hozott ítélet

– a használat rontja vagy becsmerli az említett védjegy hitelét, értékét (perösszefoglaló, 51. pont).

Ezen iránymutatás nagyban elősegíti a nemzeti bíróság számára a folyamatban lévő ügy értékelését. Ugyanakkor a Céline Kft. az általa használt nevet nem vette fel, és nem használta sem kereskedelmi, sem cégnévként azelőtt, hogy a Céline Rt. bejegyeztette volna CÉLINE védjegyét (perösszefoglaló, 52. pont).

Világosnak tűnik, hogy a tudomásszerzés kérdése döntő ebben az összefüggésben (perösszefoglaló, 53. pont).

Általában nem tekinthető úgy, hogy egy személy az üzleti tisztesség követelményeivel összhangban cselekszik, ha gazdasági tevékenysége körében olyan nevet vesz fel olyan áruk, illetve szolgáltatások megkülönböztetésére, amelyekről tudja, hogy azonosak, vagy hasonlóak azokhoz, mint amelyekre az általa felvett névvel azonos vagy ahhoz hasonló védjegy létezik (perösszefoglaló, 54. pont).

Az a pusztán tény, hogy (az alapper alperese) nem bírt tudomással a védjegy létezéséről, szintén nem elegendő ahhoz, hogy a név felvétele és használata megfeleljen az üzleti tisztességnek. *Az üzleti tisztesség a gazdasági tevékenység körében használt név kiválasztásában ésszerű gondosságot kell magába foglaljon az arról történő megbizonyosodás tekintetében, hogy a kiválasztott név nem ütközik – egyebek mellett – valamely létező védjeggyel, tehát annak ellenőrzése tekintetében, hogy létezik-e ilyen védjegy* (kiemelés a szerzőtől). A nemzeti és közösségi védjegylajstromokban való kutatás általában nem különösebben nehéz, illetve megerősítő (perösszefoglaló, 55. pont).

Ugyanakkor amennyiben (az alapper alperese) ésszerű gondossággal járt el, és nem talált ilyen védjegyet, akkor nem állítható, hogy a nevet felvevő személy e tekintetben az üzleti tisztességgel ellentétesen cselekedett volna. Ilyen körülmények között természetesen csupán kivételesen létezik ténylegesen a névhez hasonló vagy azzal azonos olyan védjegy, amelynek a jogosultja szándékában áll megakadályozni a név használatát. De amennyiben ez a helyzet áll fent, szerintem a védjegyjogosult jogát korlátozza az irányelv 6. cikkének (1) bekezdése, mivel a korlátozásnak csak a használó magatartásának tisztessége a feltétele (perösszefoglaló, 56. pont).

Másfelől, ha található hasonló vagy azonos védjegy, annak mértéke, hogy a védjegyjogosult mennyiben tilthatja meg a név használatát, a használó ezt követő magatartásától függ. Az üzleti tisztesség feltételezhetően legalább azt jelenti, hogy felveszi a kapcsolatot a védjegyjogosulttal, és tudakozódik a reakciója felől. Amennyiben alapos okkal kifogásolta a név használatát (és az 5. cikk alá eső bármely körülmény természetéből adódóan, alapos okot szolgáltathat a kifogáshoz), a kifogásolt név további használata nem lenne összhangban az üzleti tisztességgel (perösszefoglaló, 57. pont).

Nagy-Britannia kormánya azt javasolta, hogy a védjegyjogosult részéről történő hozzájárulás eleve kizárhatja, hogy megtiltsa később a név használatát. Ugyanakkor míg az ilyen egyéni korlát logikusnak tűnhet, nem képezi részét – úgy tűnik – a 6. cikk (1) bekezdése

rendszerének, amely – mondja a főtanácsnok – csupán a használó magatartásának tisztességétől függ. E szabályt alá kellene rendelni azon feltételnek, hogy nem képes olyan magatartást orvosolni, amely kezdetben nem volt összhangban az üzleti tisztességgel, amennyiben e magatartás, illetve a szándék lényegében nem következik be változás. Másfelől az a személy, aki felvette a kapcsolatot a védjegy jogosultjával (és bizonyítja, hogy ez utóbbi megkapta az értesítését) úgy tekinthető, mint aki az üzleti tisztességgel összhangban cselekszik, amennyiben a védjegyjogosult ésszerű határidő elteltét követően nem emelt kifogást a hasonló vagy azonos név használata ellen. Mindenesetre a védjegyjogosultnak a védjegyhez hasonló vagy azzal azonos név használatához való hozzájárulása – a körülményektől függően – elegendő lehet ahhoz, hogy engedélynek minősüljön az 5. cikk első bekezdése értelmében, és így a használat nem tiltható meg más úton (perösszefoglaló, 58. pont).

Amint az a perösszefoglaló idézett részleteiből kiolvasható, a főtanácsnok a francia Felbbitvíteli Bíróság által feltett kérdésnél [irányelv 5. cikk (1) bekezdés] lényegesen továbbment: a kérdés megválaszolását a védjegyoltalom korlátai [irányelv 6. cikk (1) bekezdés] vizsgálata nélkül nem látta elképzelhetőnek. Perösszefoglalójának – véleményem szerint – ez különösen érdekes része.

EVANS MEGJEGYZÉSEI

Még az ügy folyamatában, az Európai Bíróság előzetes döntését megelőzően, a főtanácsnok perösszefoglalójára is kiterjedően, ez utóbbinak számos gondolatát átvéve, az angol *Evans*⁷ professzor egy nagyobb tanulmány keretében több érdekes megjegyzést fűzött az üggyhöz. Az ismétlések elkerülése végett a perösszefoglalóból idézeteket kihagyva ehelyütt csak Evans megjegyzéseit ismertetem.

Evans a közösségi jog egyik alapelvéből, az áruk szabad mozgásának elvéből indul ki. Eszerint a kereskedelmi név fokozott oltalma feltehetőleg megkönnyíti az áruk határokon átnyúló (trans-border) mozgását az Európai Közösségen belül. Akárcsak a jó hírű védjegy, a jó hírű kereskedelmi név is átlépi (transcend) a védjegy jog hagyományos területiális kötöttségeit.

Ezért – szerinte – amikor a bíróságok a védjegyek és a kereskedelmi nevek tulajdonosainak jogait vetik egybe, ajánlatos volna árnyaltabb kritériumok alapján dönteniük. Ilyen a védjegyhasználat értékelése az áruk, a piac struktúrája és a felek piaci pozíciójának elemzése olyan esetekben, amikor ezek az áruk a felperes védjegyjogosult számára potenciális piacot jelenthetnek.

Ezen felül – mondja – a védjegyoltalom alapvető szempontjainak a névvédelem szempontjaival való összevetése (reconcile), a védjeggyel azonos cégszöveg használata jelentősen

⁷ G. E. Evans: Recent Developments in the Protection of Trademarks and Trade Names in the EU: From Conflict to Coexistence? The Trademark Reporter, 2007, 4. sz. p. 1044

erodálhatja, gyengítheti a védjegynek azt a képességét, hogy a származásra utaljon. Így például azok a fogyasztók, akik Nancy-ban a Céline boltban a vásárláskor számlát vagy egyéb olyan papírokat vesznek kézhez, amelyen a Céline szó szerepel, a vásárolt ruhákat a CÉLINE védjeggyel asszociálják még akkor is, ha ez a név a ruhacímken nem szerepel. Erősíti még ezt a hatást, hogy a Céline szó az üzlet cégtábláján is szerepel. Ebben a vonatkozásban tehát a kereskedelmi név, a cégtábla, a stílus ugyanazt a funkciót tölti be, mint a védjegy, vagyis megkülönbözteti a Céline Kft. által forgalmazott árukat.

Ezért ilyen esetekben az esetlegesen ütköző kereskedelmi név természete és használatának terjedelme ugyancsak alapos vizsgálatot kíván. Erre még akkor is szükség van, ha a kereskedelmi név elsődlegesen a vállalat azonosítására szolgál, hiszen az hatását tekintve az áruk megkülönböztetését is szolgálhatja még akkor is, ha az nem szerepel a termékeken. Kézenfekvő, hogy ha az ilyen kereskedelmi név azonos a versenytárs védjegyével, akkor a védjegy alapvető funkcióját veszélyeztetheti, minthogy feltehető, hogy a fogyasztók arra következtethetnek, hogy komoly kapcsolat (material link) áll fenn az alperes termékei vagy szolgáltatásai és a felperes védjegye között.

Nézete szerint olyan esetben mint a Céline-ügy, a védjegyjognak meg kell akadályoznia, el kell tiltania az alperest attól, hogy olyan kereskedelmi nevet használjon, amely hasonló, vagy amely tartalmazza a felperes védjegyét. A védjegyjog megengedhetetlen korlátozását jelentené, ha az alperes által használt Céline kereskedelmi név miatt a védjegyjogosult az irányelv 5. cikk (1) bekezdése által biztosított jogait nem gyakorolhatná. Hiszen az ilyen használat ugyanúgy sértené a bejegyzett CÉLINE védjegy alapvető funkcióját, mintha a védjegyet közvetlenül a termékeken használnák, mivel a fogyasztók annak alapján közös származásra gondolhatnak. Minél erősebb egy védjegy megkülönböztetőképessége, amint az a CÉLINE védjegy esetén fennáll, annál valószínűbb, hogy a fogyasztók azt gondolhatnák, hogy bármely cég, amelyik ezt a megjelölést használja, a védjegy jogosultjával üzleti kapcsolatban áll.

A védjegyek és kereskedelmi nevek jogosultjai ezenfelül rövidesen hivatkozhatnak majd a 2005/29/EK sz., a tisztességtelen kereskedelmi praktikákról szóló irányelvre⁸ is, amelynek 6(2) cikke szerint

„Megtévesztőnek minősül a kereskedelmi gyakorlat, ha ... az átlagos fogyasztót ténylegesen vagy valószínűsíthetően olyan döntés meghozatalára készteti, amely nem hozott volna meg, ideértve

- a) a termék marketingjét ... amely egy versenytárs bármely más megkülönböztető megjelöléssel történő összetévesztését eredményezi.”

Ez utóbbi irányelv feltételrendszere értelmében nem szükséges bizonyítani, hogy a fogyasztók körében tényleges megtévesztés történt-e. Az összetévesztés lehetősége egymagában elegendő a megtévesztés megállapíthatóságához, feltéve, hogy az idézett irányelv által

⁸ A magyarországi honosítás is folyamatban van. Magyar szöveg: <http://europa.eu.int/eur-lex/lex>

meghatározott egyéb követelmények is megállapíthatóak. A vagyoni károsodás bizonyítása ugyancsak nem szükséges.

Végül – az érintett gazdasági köröknek címezve – Evans azt mondja, hogy a szabályszerűen bejegyzett kereskedelmi név az azzal ütköző későbbi védjeggyel szemben alapvetően oltalmat élvez, ami gyakorlatilag koexisztenciát jelenthet. Ha azonban a kereskedelmi név későbbi, mint az ütköző védjegy, akkor a kereskedelmi név jogosultjának adott esetben bizonyítania kell majd, hogy az elvárható gondossággal (standard of reasonable diligence) járt el, amikor a korábbi védjeggyel azonos vagy hasonló kereskedelmi nevet jegyeztetett be. Ezért új kereskedelmi nevek bejegyzése előtt ajánlatos európai (Europe-wide) léptékű védjegykutatót végezni. Minthogy az áruk szabad forgalma az üzleti tevékenységnek új nemzeti piacokra történő expanzióját eredményezi, ez az előny az üzleti biztonság érdekében magasabb költségeket eredményez.

Ez az utolsó mondat jól szemlélteti az angolszász gyakorlatias, üzleties felfogást, de megkérdőjelezhetetlennek tűnik az EK többi 26 tagállama vonatkozásában is.

Ismétlem: Evans itt ismertetett gondolatai a főtanácsnok perösszefoglalójával történő azonosulást tükrözik, de az ott kifejtetteken lényegesen túlmutatnak.

ELŐZETES DÖNTÉS⁹

A főtanácsnok indítványának a 2007. január 18-i tárgyaláson történt meghallgatását követően az Európai Bíróság 11 tagú nagytanácsban hozta meg ítéletét.

Az ítélet abból indul ki, hogy kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében annak tisztázását kéri, hogy azonos megjelölésnek a használatra fel nem jogosított harmadik személy által, a korábban lajstromozott védjegyével azonos áruk forgalmazásának keretében, kereskedelmi névként vagy cégjelzésként történő használata a védjegy gazdasági tevékenység körében történő olyan használatának minősül-e, amelyet a védjegyjogosult az irányelv 5. cikke (1) bekezdése értelmében megtilthat (ítélet, 13. pont).

Ezt követően az ítélet az értelmezendő jogi normáról azt mondja, hogy az irányelv 5. cikke (1) bekezdésének első mondata szerint a védjegyoltalom a jogosult számára kizárólagos jogot biztosít. Ugyanezen bekezdés *a*) pontja értelmében e kizárólagos jog alapján a jogosult bárkivel szemben felléphet, aki engedélye nélkül gazdasági tevékenység körében használ a védjeggyel azonos megjelölést olyan árukkal, illetve szolgáltatásokkal kapcsolatban, amelyek azonosak a védjegy árujegyzékében szereplő árukkal, illetve szolgáltatásokkal. Az irányelv más rendelkezései, mint például a 6. cikk, meghatározzák a védjegyoltalom egyes korlátait (ítélet, 14. pont).

Annak elkerülése érdekében, hogy a védjegyjogosult számára biztosított oltalom országonként változzék, az Európai Bíróság feladata egységes értelmezést adni az irányelv 5. cik-

⁹ A C-17/06 ügyben, az Európai Bíróság honlapján magyarul is

ke (1) bekezdésének, különösen az ott szereplő „használat” fogalmát illetően [az Európai Bíróság C-206/01. sz., az Arsenal Football Club-ügyben 2002. november 12-én hozott ítéletének (EBHT 2002., I-10273. o.) 45. pontja és a C-48/05. sz., az Adam Opel-ügyben 2007. január 25-én hozott ítéletének 17. pontja¹⁰ – jelen ítélet, 15. pont].

Ahogy az az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik [az Arsenal Football Club-ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet, a C-245/02. sz. Anheuser–Busch-ügyben 2004. november 16-án hozott ítélet (EBHT 2004., I-10989. o.), valamint az Adam Opel-ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet], a lajstromozott védjegy jogosultja csak akkor tilthatja meg a védjegyével azonos megjelölés harmadik fél általi használatát az irányelv 5. cikke (1) bekezdésének a) pontja alapján, ha a következő négy feltétel teljesül:

- a használat gazdasági tevékenység keretében történik;
- a használathoz a védjegyjogosult nem járult hozzá;
- a használat a lajstromozott védjegy áruival vagy szolgáltatásával azonos árukkal vagy szolgáltatásokkal kapcsolatban történik; és
- olyan jellegű, hogy sérti vagy sértheti a védjegy funkcióját, különösen azt az alapvető funkcióját, hogy a fogyasztók számára garantálja az áruk vagy szolgáltatások származását (ítélet, 16. pont).

Az alapeljárásbeli ügyben egyértelmű, hogy a szóban forgó védjeggyel azonos megjelölés használata gazdasági előnyre törekvő kereskedelmi tevékenység keretében történt, és nem magáncélú használat során (lásd analógiaként az Arsenal Football Club-ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 40. pontját és az Adam Opel-ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 18. pontját). Következésképpen a megjelölés használata gazdasági tevékenység keretében történt (ítélet, 17. pont).

Az is bizonyos, hogy az említett megjelölés használata az alapeljárás tárgyát képező védjegy jogosultjának hozzájárulása nélkül történt (ítélet, 18. pont).

A Céline Kft. ezzel szemben vitatja, hogy a szóban forgó védjeggyel azonos megjelölés használatára – az irányelv 5. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében vett – „árukkal kapcsolatban” került volna sor (ítélet, 19. pont).

Az irányelv 5. cikkének logikájából következik, hogy valamely megjelölés árukkal és szolgáltatásokkal kapcsolatban történő használata az ezen cikk (1) és (2) bekezdése értelmében az említett áruk és szolgáltatások megkülönböztetése szempontjából vett használatnak minősül, míg ugyanezen cikk (5) bekezdése „a megkülönböztetéstől eltérő célokra szolgáló megjelölés használatára” vonatkozik [a C-63/97. sz., a BMW-ügyben 1999. február 23-án hozott ítélet (EBHT 1999., I-905. o.) 38. pontja¹¹ – jelen ítélet, 20. pont].

¹⁰ Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2. (112.) évf. 3. sz. 2007. június, p. 54; Az Opel-ügyben hozott ítéletet többen bírálták, így A. Kur: Confusion Over Use? – Die Benutzung „als Marke” im Lichte der EuGH Rechtsprechung. GRUR Int., 2008, p. 5; továbbá T. C. Jehoram és U. Santman: Aftershocks of Opel/Autec. World Trademark Review, 2008. április, p. 13

¹¹ *Vida* id. mű (4) p. 183

Márpedig a kereskedelmi névnek vagy cégjelzésnek nem az a célja, hogy árukat vagy szolgáltatásokat különböztessen meg [lásd ebben az értelemben az Európai Bíróság C-23/01-1. sz., a Robelco-ügyben 2002. november 21-én hozott ítéletének (EBHT 2002., I-10913. o.) 34. pontját¹² és az Anheuser–Busch-ügyben hozott ítélet¹³ 64. pontját]. A kereskedelmi névnek ugyanis az a célja, hogy a gazdasági társaságot azonosítsa, míg a cégjelzés szerepe az, hogy az üzletet jelölje. Ennélfogva amikor a kereskedelmi név vagy a cégjelzés használata a társaság azonosítására vagy az üzlet jelölésére szolgál, nem tekinthető úgy, hogy a használat – az irányelv 5. cikkének (1) bekezdése értelmében vett – „árúkkal és szolgáltatásokkal kapcsolatban” történik.

Ezzel szemben az irányelv 5. cikkének (1) bekezdése értelmében a használat „árúkkal kapcsolatban” történik olyankor, ha a harmadik fél a kereskedelmi nevet vagy a cégjelzést feltünteti az általa forgalmazott termékeken (lásd ebben az értelemben az Arsenal Football Club-ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 41. pontját és az Adam Opel-ügyben hozott ítélet 20. pontját¹⁴ – jelen ítélet, 20. pont).

Ezenkívül még feltüntetés hiányában is „árúkkal és szolgáltatásokkal kapcsolatban” történik a használat az említett rendelkezés értelmében olyankor, ha a harmadik fél a megjelölést úgy használja, hogy az kapcsolatot teremt a megjelölést képező kereskedelmi név vagy cégjelzés és a harmadik fél által forgalmazott áruk vagy harmadik fél által nyújtott szolgáltatások között (ítélet, 23. pont).

Az alapeljárásbeli ügyben a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a CÉLINE megjelölésnek a Céline Kft. által történő használata az irányelv 5. cikkének (1) bekezdése értelmében az említett árukkal kapcsolatban történő használatnak minősül-e (ítélet, 24. pont).

Végül a Céline Kft. azt állítja, hogy az említett használat a vásárlóközönség képzetében nem teremt összetéveszthetőséget az érintett termékek származását illetően.

Amint arra a jelen ítélet 16. pontjában emlékeztettünk, a lajstromozott védjegy jogosultja nem tilthatja meg a védjegyével azonos megjelölés harmadik fél által történő használatát az irányelv 5. cikke (1) bekezdésének *a*) pontja alapján, csak akkor, ha a használat sérti vagy sértheti a védjegy funkcióját, különösen azt az alapvető funkcióját, hogy a fogyasztók számára szavatolja az áruk vagy szolgáltatások származását (ítélet, 26. pont).

¹² A szöveg:

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatában a Finn Legfelsőbb Bíróság (Korkein Oikeus) megállapítja, hogy az Európai Bíróság C-300/98. és C-392/98. sz., Dior és társai egyesített ügyekben 2000. december 14-én hozott ítéletének (EBHT 2000., I-11307.p.) 35. pontjából az következik, hogy az Európai Bíróság hatáskörrel rendelkezik a TRIPS-megállapodás rendelkezéseinek értelmezésére, amennyiben az adott rendelkezés mind a nemzeti, mind a közösségi jog alkalmazási körébe tartozó tényállások tekintetében alkalmazható, így tehát a védjegyek esetében is.

¹³ C-245/02.

¹⁴ vö. 10. lábj.

Ez akkor is így van, ha a megjelölést a harmadik személy oly módon használja az áruival vagy szolgáltatásaival kapcsolatban, hogy a fogyasztók azt úgy foghatják fel, mint a szóban forgó áruk vagy szolgáltatások származásának jelölését. Hasonló esetben ugyanis az említett megjelölés használata veszélyeztetheti a védjegy alapvető funkcióját, mivel ahhoz, hogy a védjegy betölthesse alapvető szerepét a torzulásmentes verseny azon rendszerében, amelyet az EK-szerződés létrehozni és fenntartani szándékozott, a védjegynek garantálnia kell, hogy a vele jelölt valamennyi árut és szolgáltatást azon egyetlen vállalkozás ellenőrzése mellett állították elő, illetve nyújtották, amely ezek minőségéért felel (lásd ebben az értelemben az Arsenal Football Club-ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 48. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, valamint az Arsenal-ítélet 56–59. pontját – jelen ítélet 27. pontja).

Az alapeljárásbeli ügyben a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a CÉLINE megjelölésnek a Céline Kft. által történő használata sérti vagy sértheti-e a CÉLINE védjegy funkcióit, különösen annak alapvető funkcióját (ítélet, 28. pont).

Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az Európai Bíróságnak kell biztosítania a nemzeti bíróság számára a közösségi jog értelmezésének minden olyan elemét, amely szükséges a nemzeti bíróság előtt lévő ügy megítéléséhez, akár hivatkozott ez utóbbi ezekre a kérdésekre megfogalmazásában, akár nem (lásd az Adam Opel-ügyben hozott ítélet 31. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot – jelen ítélet, 29. pont).

E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az irányelv 6. cikke (1) bekezdésének *a*) pontja értelmében a védjegyoltalom alapján a jogosult nem tilthat el mást attól, hogy gazdasági tevékenysége körében – az üzleti tisztesség követelményeivel összhangban – használja saját nevét vagy címét (ítélet, 30. pont).

Az Európai Bíróság megállapította, hogy e rendelkezés nem korlátozódik a természetes személyek nevére (lásd az Anheuser–Busch-ügyben hozott ítélet 77–80. pontját – jelen ítélet, 31. pont).

Ennélfogva abban az esetben, ha a kérdést előterjesztő bíróság arra a következtetésre jut, hogy a Céline Rt. az irányelv 5. cikke (1) bekezdésének *a*) pontja alapján jogosult megtiltani a CÉLINE megjelölés Céline Kft. által történő használatát, valamint annak érdekében, hogy az említett bíróság az előtte levő ügyben dönteni tudjon, meg kell vizsgálni, hogy az olyan esetekben, mint az alapeljárásbeli, az irányelv 6. cikke (1) bekezdésének *a*) pontja akadályozza-e azt, hogy valamely védjegy jogosultja eltıltsa a harmadik felet a védjegyével azonos megjelölés cégjelzésként vagy kereskedelmi névként történő használatától (ítélet, 32. pont).

Az Európai Bíróság megállapította, hogy a használat azon feltétele, miszerint – az irányelv 6. cikke (1) bekezdésének megfogalmazásában – annak „összhangban kell lennie a gazdasági tevékenység körében megkövetett üzleti tisztességgel”, lényegében a védjegyjogosult

jogos érdekeinek figyelembevételével történő jóhiszemű eljárás kötelezettségét fejezi ki (az Anheuser–Busch-ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 82. pontja¹⁵ – jelen ítélet, 33. pont).

E tekintetben meg kell jegyezni, hogy az üzleti tisztességre vonatkozó feltétel fennállásának mérlegeléskor figyelembe kell venni egyrészt, hogy a harmadik személy kereskedelmi nevének használatából a célközönség – vagy legalábbis annak jelentős része – milyen mértékben következtethet a harmadik személy áruai és a védjegyjogosult vagy a védjegy használatára jogosult közötti kapcsolat fennállására, másrészt hogy a harmadik személy milyen mértékben lehetett ennek tudatában. E mérlegelés során továbbá figyelembe kell venni, hogy abban a tagállamban, ahol a védjegyet bejegyezték, és ahol az oltalmat igényelték, a védjegy rendelkezik-e valamilyen hírnévvel, amelyet a harmadik személy áruai forgalmazásakor kihasználhat (az Anheuser–Busch-ügyben hozott fent hivatkozott ítélet 83. pontja¹⁶ – jelen ítélet, 34. pont).

A nemzeti bíróság feladata az alapeljárásbeli ügy összes releváns körülményének átfogó mérlegelése annak megítélése érdekében, hogy a konkrét esetben a Céline Kft. tisztességtelen versenyt folytat-e a Céline Rt.-vel (lásd ebben az értelemben az Anheuser–Busch-ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 84. pontját – jelen ítélet 35. pontja).

Az előbbiekből kifejtett érvek egészére tekintettel a feltett kérdést úgy kell megválaszolni, hogy *a korábbi védjeggyel azonos kereskedelmi névnek vagy cégjelzésnek a használatra fel nem jogosított harmadik személy általi, a korábban lajstromozott védjeggyel azonos áruk forgalmazásának keretében történő használata olyan használatnak minősül, amelyet az említett védjegy jogosultja az irányelv 5. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében megtilthat, amennyiben az árukkal kapcsolatos használat sérti vagy sértheti a védjegy funkcióit.*

Ilyen esetben az irányelv 6. cikke (1) bekezdésének a) pontja csak akkor akadályozhatja a használat megtiltását, ha a harmadik fél gazdasági tevékenysége körében, az üzleti tisztesség követelményeivel összhangban használja a kereskedelmi nevét vagy cégjelzését (ítélet, 36. pont és rendelkező rész).

¹⁵ A szöveg:

E használatnak ... összhangban kell lennie a gazdasági tevékenység körében megkövetelt üzleti tisztességgel, amely az irányelv 6. cikkének (1) bekezdése által meghatározott egyetlen mérlegelési kritérium. Az „üzleti tisztesség” feltétele lényegében a védjegyjogosult jogos érdekeinek figyelembevételével történő jóhiszemű eljárás kötelezettségét fejezi ki [lásd az Európai Bíróság C-100/02. sz., a Gerolsteiner Brunnen-ügyben 2004. január 7-én hozott ítéletének (EBHT 2004., I.) 24. pontját, valamint a hivatkozott ítélkezési gyakorlatot]. Tehát lényegében a TRIPS-megállapodás 17. cikkében meghatározott feltétellel azonos feltételről van szó.

¹⁶ A szöveg:

... az üzleti tisztesség feltétele fennállásának mérlegeléskor figyelembe kell venni egyrészt, hogy a harmadik személy kereskedelmi nevének használatából a célközönség – vagy legalábbis annak jelentős része – milyen mértékben következtethet a harmadik személy áruai és a védjegyjogosult vagy a védjegy használatára jogosult közötti kapcsolat fennállására, másrészt, hogy a harmadik személy milyen mértékben lehetett ennek tudatában. E mérlegelés során továbbá figyelembe kell venni, hogy abban a tagállamban, ahol a védjegyet bejegyezték és ahol az oltalmat igényelték, a védjegy rendelkezik-e valamilyen hírnévvel, amelyet harmadik személy áruai forgalmazásakor kihasználhat.

KUR ELEMZÉSE

Egy nagyobb lélegzetű tanulmány keretében a német *Kur*¹⁷ professzorasszony elemzi a CÉLINE-ügyben hozott ítéletet is. Bevezetésként megjegyzi, hogy bár az Európai Bíróság az EK tagállamaiban megvetette az egységes jogalkalmazás alapjait, ugyanakkor az EK védjegyjogi irányelve 5. cikk (1) a) pontja értelmezésével kapcsolatosan, nevezetesen, hogy mi értendő „védjegyként történő használat” alatt, ugyanez a megállapítás csak igen korlátozottan tekinthető érvényesnek. Ezt a megjegyzését, részben az OPEL-ügyre,¹⁸ részben az előzőekben bemutatott CÉLINE-ügyre alapítja.

A CÉLINE-ügyben hozott ítélet rendelkező részének 1. bekezdése alapján azt mondja, hogy a védjegynek kereskedelmi névként történő használata általában védjegybitorlást képez, ha az érdekelt forgalmi körök a kereskedelmi nevet úgy fogják fel, mint amely az árukat vagy a szolgáltatásokat is jelzi. Nézetének alátámasztására az irányelv 5. cikk (5) bekezdésre is utal, amelynek alapján a jogosult a megjelölésnek „eltérő célokra való használata” ellen is felléphet, feltéve, hogy az ilyen megjelölés alapos ok nélkül történő használata sértené vagy tisztességtelenül kihasználná a védjegy megkülönböztetőképességét vagy jó hírnevét. Hiszen a védjegy alapvető funkciója, hogy bizonyos vállalattól való származásra utaljon, és hogy a fogyasztót megvédje (bewahren) attól, hogy a más forrásból eredő árut abban a hizemben vásárolja, hogy annak származása azonos. Ez a veszély nem kisebb mértékben akkor is fennáll, ha másvalaki, azaz harmadik személy nem áruinak, hanem vállalatának megjelölésére használ összetéveszthető vállalatjelzőt, és a piacon így tevékenykedik.

Ha tehát a nemzeti bíróság arra a következtetésre jut, hogy ez az eset áll fenn, akkor még azt is meg kell vizsgálnia, hogy ez az eljárás vajon nem megengedett-e az irányelv 6. cikk (1) bekezdés a) pontja szerint. Ez utóbbi elvont tényállásról mondja Kur, hogy ilyenkor a védjegy és a kereskedelmi név koegzisztenciájáról lehet szó. Az Európai Bíróság ítélete rendelkező részének 2. bekezdésében foglalt iránymutatással kapcsolatban, nevezetesen hogy az irányelv 6. cikk (1) bekezdésének alkalmazása kapcsán a nemzeti bíróságnak azt kell vizsgálnia, hogy a kereskedelmi név jogosultjának magatartása megfelel-e az üzleti tisztesség követelményeinek (vö. ítélet, 33. pont) azt mondja, hogy ehhez az Európai Bíróság tulajdonképpen három szempontot ad, mégpedig

- a megtévesztés veszélye (kézenfekvő, hogy ez azonos az összetévesztés veszélyével);
- a kereskedelmi név jogosultjával szemben támasztott „tudnia kellett volna” követelmény;
- a korábbi védjegy jó híre (reputation) – (ítélet, 34. pont).

Az első feltétel, a megtévesztés veszélye vonatkozásában az előterjesztő nemzeti bíróság – úgy tűnik – eredménytelen kísérletet tett a tényállás feltárására, illetve a jogi következte-

¹⁷ *Kur* i. m. (10), p. 1.

¹⁸ Vö. 10. lábj.

tések levonására – mondja Kur. Hiszen ha nem lettek volna kételyei, úgy nem is fordul az Európai Bírósághoz. (Ez az én megjegyzésem.)

A második feltétel („tudnia kellett volna”) vonatkozásában azt említi, hogy *Sharpston* főtanácsnok perösszefoglalójában azt hangsúlyozza, hogy a bejegyzett védjegyekre a kereskedelmi név választásakor különösképpen kell ügyelni. Ennek megvizsgálása a tisztességes kereskedőtől elvárható, s ha ezt elmulasztja, és azonos áruk megjelölésére azonos kereskedelmi nevet vezet be, akkor ez már önmagában is tisztességtelen.

Az Európai Bíróság mindenesetre nem ment ilyen messzire, ezt a gondolatot nem tette magáévá. Így látja ezt Kur is, aki ezzel kapcsolatban azt mondja, hogy ha a kereskedelmi név megválasztása előtt minden esetben meg lehetne követelni az előzetes védjegykutatót, akkor az irányelv 6. cikk (1) bekezdésében foglalt kivételes szabály elveszítene gyakorlati jelentőségét. Nézete szerint a helyes megoldás abban a tartományban keresendő, amikor a felületes szemlélő a védjegy és a kereskedelmi név közötti különbséget csak különös figyelem mellett tudja észlelni, amikor is figyelembe kellene venni a két ütköző megjelölés jogosultjai üzleti tevékenységének egymáshoz viszonyított közelségét vagy távolságát is. Szerintem is helyesen mondja, hogy az ilyen megoldás felelne meg a tisztességtelen kereskedelmi praktikákról szóló 2005/29/EK irányelv 6. cikk (2) a) pontja¹⁹ rendelkezésének is.

Aligha várható – mondja –, hogy az Európai Bíróság a védjegyként való használat kérdésében ezeknél messzebbmenő útmutatásokat adjon, inkább úgy tűnik, hogy az Európai Bíróság két korábbi előzetes döntésében (nevezetesen *ROBECO/ROBELCO* és *ANHEUSER BUSH*) kifejtett általános formulát ismételte meg.

A német joggyakorlattól eltérő – s ehelyütt nem ismertetett – megközelítési módra tekintettel Kur véleményem szerint döntően azt a kérdést feszegette, hogy mi tekinthető „védjegyként való használatnak”. Amint az az előbbieken röviden visszaadott gondolataiból megállapítható, ismertetése a kérdés megoldását jobban érthetővé teszi, mint az Európai Bíróság által – feltehetően szándékosan – kissé szűkszavúan fogalmazott ítélet rendelkező része.

HÁROM FRANCIA KOMMENTÁR

Meglepő lenne, ha ebben a francia–francia jogvitában francia visszhangok nem volnának olvashatók. Ehelyütt az általam megismert három kommentárról emlékezem meg, alighanem több is íródott.

*Ch. Charon*²⁰ a tényállás ismertetését azzal kezdi, hogy a nagyhírű Céline cég egy kis, vidéki vállalat ellen indított pert. Ez utóbbi cég 1950-ben választotta a Céline nevet, s a jelek szerint hosszú évekig koegzisztencia állt fenn a nagynevű párizsi védjegyjogosult és az

¹⁹ Vö. 8. lábj.

²⁰ *Juris Classeur, Marque*. Fasc. 7513. novembre 2007, Nr. 132

alperes között. Bármilyenek is voltak az előzmények, végül is konfliktus alakult ki, aminek következtében a Nancy-i Fellebbviteli Bíróság előzetes döntést kért az Európai Bíróságtól.

Ez utóbbi határozatában azt hangsúlyozza, hogy az alperes a védjegyet az „üzleti” életben használja, nevezetesen „kereskedelmi kontextusban, gazdasági előny szerzése céljából”.

Lényeges még az Európai Bíróság szerint, hogy a fogyasztó ismerhesse az áruk eredetét és származását. Ezért az Európai Bíróság arra hívja fel a francia bíróságot, hogy az adott eset körülményeire tekintettel tárja fel (vérifier), hogy az adott esetben a vidéki Céline cég vevői az azonos cégszöveg következtében áldozatai-e a híres CÉLINE védjeggyel való összetévesztésnek.

Ha azonban ez nem állapítható meg, akkor – szerinte – a védjegy jog tehetetlen, azaz a használat nem minősíthető jogellenesnek. Ez az eset áll fenn például, ha a vidéki vállalat vevői jól tudják, hogy annak a ruhaneműnek, amit vásárolnak, semmi köze sincs az ismert CÉLINE védjeggyhez.

Ilyen esetben a francia bíróságnak még azt kell feltárnia, hogy a cégjelző használata nem jelent-e tisztességtelen versenyt, még ha nem is sért védjegy jogokat.

Végül azt mondja, hogy a Szellemi tulajdonra vonatkozó kódex (Code de la propriété intellectuelle) L-713-6 cikke, amely a védjegybitorlást tiltja, jóval szűkmarkúbban engedélyezi a védjegy és a kereskedelmi név koegzisztenciáját, miért is az Európai Bíróság ítélete a francia jog módosításának (remodeler) igényét veti fel.

J. Azema²¹ professzor az Európai Bíróság itt ismertetett előzetes döntését két korábbi döntéssel veti egybe: az OPEL-, valamint a GALILEO-ügyekben hozottakkal. Ehelyütt csak a tárgybani ügghöz fűzött kommentárjáról emlékezem meg.

Kiemeli, hogy még ha az alperes termékein nem is szerepeltette a CÉLINE védjegyet, ha a CÉLINE megjelölés használatával a felperes védjegyével „kapcsolatot létesített”, akkor a jogellenesség már ezen az alapon megállapítható.

Látható örömmel állapítja meg, hogy az Európai Bíróság egyszerűsítette korábbi gyakorlatát. A BMW-ügyben ugyanis még arra az álláspontra helyezkedett, hogy a harmadik személy által történő használat csak akkor jogellenes, ha ez „a termék megjelölése céljából történik”. A CÉLINE-ügyben hozott ítélet szerint azonban elegendő, ha a kifogásolt megjelölés használata a védjegyes áruval „kapcsolatot létesít”. Ezen felül persze szükséges még az is, hogy a kifogásolt használat a védjegy funkcióit sértse, nevezetesen azt az alapvető funkciót, amely a fogyasztók számára az áru származását garantálja. Az Európai Bíróságnak az ismertetett ítéletben kifejezésre jutó rugalmas és mélyreható elemzése egyidejűleg a védjegy funkcióinak sérelmére is rávilágít. Az adott esetben nem is vitatható, hogy az alperes eljárásával a CÉLINE védjegy megkülönböztetőképességét sértette.

²¹ Revue trimestrielle de droit commercial et de droit économique, 2007, 4. szám, p. 712

A. *Folliard-Monguiral*²² kommentárja két részre tagozódik.

1. Utal az ítélet 23. pontjára, amely szerint még ha a védjegyet nem is használják áru megjelölésére, attól még lehetséges, hogy azt a közönség származásra utaló megjelölésként fogja fel. Ezáltal pedig kapcsolat létesül a védjegy és a harmadik személy kereskedelmi neve, cégjelzése és az általa forgalmazott termékek között.

A termékek természete és a piac jellege ténylegesen befolyásolhatja a közönséget, amikor egy ismert védjegyet észlel. Előfordulhat például, hogy a terméket franchise-szerződés alapján működő olyan boltok árúsítják, amelyeknek kereskedelmi neve vagy cégjelzése összetéveszthető a védjeggyel. A ruházati piacnak ilyen jellemzői előmozdíthatják, hogy a közönség gondolatban összekapcsolja a védjegyet a kereskedelmi névvel vagy cégjelzésével.

Hasonló lehet a helyzet azoknál a szolgáltatásoknál, amelyeknél a védjegyet csak a szolgáltatással kapcsolatos dokumentáción lehet megjeleníteni. Ha pedig a harmadik személy, a szolgáltató kereskedelmi neve megegyezik a védjeggyel, a közönség arra következtethet, hogy a védjegy jogosultjának szolgáltatásait veszi igénybe.

Az ilyen gondolati kapcsolat különösen könnyen létrejöhet, ha a korábbi védjegy megkülönböztetőképessége különösen erős (très distinctive), széles körben ismertté vált (implantation) vagy egyenesen jó hírű.

2. Az irányelv 6. cikk (1) bekezdése a) pontjában szereplő kivétellel kapcsolatban megjegyzi, hogy ennek a kivételnek nem az a célja (ő a „tárgy” kifejezést használja), hogy messzeemenően korlátozzon természetes személyeket, hogy kereskedelmi tevékenységük keretében saját nevüket használják. Hiszen a családi nevet nem választják, és annak megváltoztatása gyakran lehetetlen is. Ugyanakkor ez a kivétel kevésbé meggyőző, ha társasági névről vagy cégjelzésről van szó, hiszen ezek szabadon választhatók, ami lehetővé teszi a korábbi védjegyekkel való ütközés elkerülését.

Ezek előrebocsátását követően marad a „tisztas kereskedelmi szokásoknak való megfelelés”, amint azt az Európai Bíróság a GALILEO-ügyben hozott ítéletében pontosította, s amelyeket a CÉLINE-ügyben hozott ítélet (34. pont) is sommásan átvett: minél erősebb a közönségnek a korábbi védjegyhez való kapcsolódása (nevezetesen a korábbi védjegy jó hírnevéhez), annál erősebb lesz a gyanú, hogy ugyanannak a megjelölésnek cégjelzésként történt választása tisztességtelen megfontolások alapján történt. Az a körülmény, hogy az adott piaci magatartás, a piaci szokás tisztességes-e, persze részben szubjektív mérlegelés eredményeként állapítható csak meg. A fő szempont azonban az lehet, hogy mennyire lelkiismeretesen járt el az a harmadik személy, aki a korábbi védjegy jogosultjának érdekkörébe vágóan (plates-bandes) cselekedett.

E kommentárok vázlatos ismertetése egyben azt is jelzi, hogy az Európai Bíróság alapján véve nem túl részletes ítélete a különböző szerzőkben milyen eltérő – s mégis egy irányba mutató gondolatokat ébresztett.

²² Propriété industrielle. Revue mensuelle Lexis Nexis. J. C., 2007, 86. sz., november

VÉDJEGY ÉS KERESKEDELMI NÉV ÜTKÖZÉSE A HAZAI BÍRÓI GYAKORLATBAN

Az Európai Bíróság CÉLINE-ügyben hozott és azt megelőző, hasonló tárgyú ítéleteinek tükrében érdemes egy pillantást vetni arra, hogy a magyar bíróságok hasonló esetekben miként járnak el.

Az alábbi három jogvita még a korábbi, 1969. évi védjegytvény hatálya alatt lett elbíráva, amikor az alperesek jó hírű külföldi védjegyeket vagy azokkal összetéveszthető megjelöléseket jegyeztettek be, és használtak cégszövegük vezérszavaként.

1. Az okmányok, iratok és csomagok szállítására vonatkozó szolgáltatást jelző, ismert DHL védjegy helyett az alperes a DLH anagrammát használta kereskedelmi nevének rövidítéseként. Magatartását mind az elsőfokú bíróság, mind a Legfelsőbb Bíróság²³ jogsértőnek minősítette. Ítéletének indoklásában a Legfelsőbb Bíróság megállapítja, hogy az alperes a felperes védjegyének árujegyzékében szereplő szolgáltatással azonos tevékenység végzése során használja a DLH betűjelzést. Ezért szükséges volt annak elemzése, hogy a felperes védjegy és az alperes által használt megjelöléssel jelzett szolgáltatásokat igénybevevők (fogyasztók) számára eredményezhet-e ez összetéveszthetőséget. Az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy a védjegy ábrás elemeinek a fogyasztókra gyakorolt hatása a szóelemmel szemben jelentéktelen, és a védjegy uralkodó eleme a (DHL) szóelem, amely a fogyasztók számára is meghatározó jelentőségű. Az elsőfokú bíróságnak ezzel a következtetésével a Legfelsőbb Bíróság is egyetért, mert helytálló az elsőfokú bíróságnak az a megállapítása is, hogy az alperes cégnevében is a DLH elemek a meghatározóak. ... A védjegyben és az alperes cégnevében előforduló betűkombinációk fonetikusán ejtve is összetéveszthetőek. A védjegybitortlás megállapítását pedig önmagában nem zárja ki, hogy a jogsértés elkövetése bejegyzett cégnév használatával történik.

2. A felperes DEXION védjegyének árujegyzékébe „fém idomdarabok, csavarok, csavaranyák” tartoznak. A felperes védjegyét az alperes kereskedelmi névként, cégbejegyzés alapján használta. Mind az elsőfokú bíróság, mind a Legfelsőbb Bíróság²⁴ eltiltotta az alperest a jogsértéstől. A Legfelsőbb Bíróság ítéletében megállapította, hogy a perben bizonyított volt, hogy az alperes a perbeli védjegyárujegyzékében szereplő árukhoz hasonló áruk forgalmazásával kapcsolatban használta a felperes védjegyét. A Ctv. 18/A §-ának (2) bekezdése nem zárja el a védjegyjogosultat attól, hogy a védjegyoltalom alatt is álló ennek a szónak jogosulatlan használata miatt érvényesítsen igényt. ... Az alperesi cég elnevezésében szereplő vezérszó és a szóvédjegy – teljes azonossága miatt – közömbös az is, hogy a használat milyen jogcímen történik, mert a forgalomban a használat nem különíthető el aszerint, hogy az terméken vagy csupán üzleti levelezésen, hirdetésen történik.

²³ BH 1993/2/92

²⁴ BH 1995/7/397

3. A híres DIOR védjegy jogosultja az esküvői ruhák kölcsönzését végző, DIORA vezérszóval bejegyzett cég ellen indított pert védjegybitorlás miatt. A Fővárosi Bíróság²⁵ jogerős ítéletében azt mondta, hogy az a körülmény, hogy valamely céget ilyen megjelölést tartalmazó cégnévvel vettek nyilvántartásba, magatartását nem teszi jogszerűvé. Ugyanakkor az ítélet azt is megállapította, hogy az esküvői ruhák kölcsönzése a felperes DIOR védjegyének árujegyzékében szereplő „mindenféle ruházati cikkek” fogalomkörbe tartozik. Ezenfelül a DIORA megjelölés az összetéveszthetőségig hasonlít a DIOR védjegyhez.

Ezt a három, a szakajtóban is olvasható ítéletet a hazai bírósági gyakorlat szemléltetésére közöltem kivonatosan, bizonyára akadnak kevésbé ismert hasonló jogesetek is.

A fentiek alapján mindenesetre úgy gondolom, hogy az Európai Bíróság CÉLINE – és azt megelőző, hasonló jogkérdést felvető ügyekben hozott – ítéletének fényében a magyar bírósági gyakorlat ilyen tárgyú ítélezésének változtatására nincs szükség. Lehet persze olyan igénnyel fellépni, hogy a magyar bíróság is járja végig azokat a lépcsőket, feltételeket, amelyeket az Európai Bíróság a CÉLINE-ítélet 34. pontjában megállapít. Erre azonban alighanem csak akkor kerül majd sor, ha az alperes védekezése alapján az eljáró bíróság ezt indokoltnak látja.

MEGJEGYZÉSEK

Annak ellenére, hogy a CÉLINE-ítélet a magyar olvasó számára különösebb meglepetéssel aligha szolgál, néhány megjegyzés ide kívánkozik.

1. A CÉLINE védjegy a hazai közönség döntő többsége nem ismeri, aminek alapvetően az a magyarázata, hogy azt drága luxuscikkek, nevezetesen elegáns ruházati cikkek, cipők és bőr kiegészítők jelölésére használják. Franciaországban, Svájcban és több nyugat-európai országban azonban a „nagy” védjegyek közé tartozik, de CÉLINE-üzletek működnek az USA-ban, Oroszországban, Kínában és jó néhány közép-keleti országban is, ahol ez a védjegy ugyancsak mint luxuscikkek védjegye ismert.

2. Nem tekinthető véletlennek, hogy az előzetes döntésre két francia cég közötti jogvitában került sor: a francia védjegy jog eukonformmá alakítása (1994) előtt ugyanis a bírósági gyakorlat a jogsértés két típusát szankcionálta: a jogsértő utánzást (imitation illicite), valamint a csalárd utánzást (conterfaçon frauduleuse). A francia bíróságok csak az 1994. évi védjegy törvény hatálybalépése óta alkalmaznak a bitorlás két típusára azonos mércét és fogalmat. A közel két évszázados hagyomány megváltozása következtében előállott enyhe jogbizonytalanság²⁶ alighanem közrejátszott abban, hogy a Fellebbviteli Bíróság „biztosra akart menni”, s jogértelmezést kért az Európai Bíróságtól.

²⁵ Ism. Magyar Jog, 1994, p. 269. – Megjegyzem, hogy a rendszerváltozást követő jogi „dzsungelben” három városban is nyíltak, a jelek szerint egymástól függetlenül, DIORA néven esküvőruha-kölcsönző üzletek: kettő Budapesten, egy Szegeden és egy Pécsen.

²⁶ A bitorlási ügyekben követett francia joggyakorlatra nézve vö. *Vida* i. m. (4), 248

3. Figyelemre méltónak tartom, hogy mind a nemzeti bíróság megkeresésében, mind az Európai Bíróság ítéletében lényeges szempontként vetődik fel a *jó hírűség* kérdése. Kézenfekvő, hogy az ellenérdekű vállalat (még akkor is, ha nem versenytárs) általában jó hírű védjegyet épít be kereskedelmi nevébe. (Ezt szemlélteti a hazai joggyakorlatból felhozott néhány példa is.) Hiszen milyen előnye származna abból, ha az új cégszöveg egy ismeretlen, ún. közönséges védjegyet tartalmazna? Hasonló a helyzet persze a védjegybitorlás egyéb eseteiben is. (Megfelelő motiváció hiányában leginkább gondatlanságból kerül sor védjegybitorlásra.)

4. Kifejezetten problematikusnak tartom a főtanácsnoknak és az Európai Bíróságnak a gondatlanságból elkövetett védjegybitorlás kérdésében olvasható, egymástól eltérő állásfoglalását, amit *Kur* is említ. Vajon elvárható-e, hogy amikor új cégszöveget vezetnek be, előzetes védjegykutatást végezzenek? Ha ennek elmulasztása következtében ütközik a védjegy és a cégszöveg, akkor a védjegybitorlás objektív alapon talán nem állapítható meg?

Amint láttuk az Európai Bíróság ebben a kérdésben nem foglalt állást, de a feltett kérdés idáig nem is terjedt.

De ha már *Kur* gondolatát követve említést tettem a főtanácsnok és az Európai Bíróság e tekintetben látszólag eltérő álláspontjáról, akkor nem hallgathatom el saját véleményemet sem.

Nézetem szerint az *előzetes védjegykutatás elmulasztása* olyan körülmény, amely az irányelv 5. cikkének hatálya alá vonható, más szóval az az elvárhatóság szabályának olyan megsértését jelenti, ami legalábbis a magyar jogban a felelősség megállapítását teszi lehetővé, s így kártérítési igényt is megalapozhat.

Más a helyzet azonban az irányelv 6. cikk 1. bekezdésében említett kivételes szabállyal, amelynek második fordulata az eltiltást a tisztességes piaci magatartás esetére kizárja. Azt már nem merem állítani, hogy az előzetes védjegykutatás tudatos vagy gondatlan elmulasztása általában tisztességtelen magatartás is volna, s így az irányelv 6. cikkének 1. bekezdésében megállapított kivétel emiatt nem volna ilyen esetre alkalmazandó. (Ha persze a kereskedelmi név használata nem áruk vagy szolgáltatások megjelölésére történik.)

Tisztán pragmatikus szempontból ehhez még annyit fűzök hozzá, hogy az előzetes védjegykutatás annak a vállalatnak is érdekében áll, amely új cégszöveget (védjegyet) vezet be.²⁷ Ha ezt elmulasztja, és a cégszöveget (védjegyet, felszólalás hiányában) bejegyzik, előfordulhat, hogy a piaci bevezetést, a reklámozást követően lép fel a korábbi jogosult. Ekkor pedig a bitorlás miatt fizetendő kártérítés csak a kisebb része lesz majd az üzleti veszteségnek, a nagyobb veszteséget az alperes által értelmetlenül végzett marketingmunka, s az esetleges piacvesztés jelenti.

5. A védjegyként való használat kérdésének *Kur* által készített összehasonlító elemzése túlmutat a CÉLINE-ügyön. Persze tény, hogy ha nem is a német jogi terminológiában

²⁷ Hasonló következtetésre jut *Evans* is, aki ezt mint az áruk határon átnyúló forgalma „árát” tekinti.

szokásos kifejezéssel (markenmäßige Benutzung), de mind a megkereső nemzeti bíróság, mind az Európai Bíróság említi az „eltérő célokra használt megjelölés használatát” (use of a sign other than the purposes of distinguishing goods). Teszi ezt mind az ítélet rendelkező részében, mind indokolásában (36. pont 2. mondat), mint amelynek az üzleti tisztesség követelményeivel összhangban kell történnie. Véleményem szerint azonban nem lehet az Európai Bírósággal szemben olyan igénnyel fellépni, hogy tankönyvszerű vagy akár „obiter dictum” jelleggel határozzon meg vitatott jogi fogalmakat, ha az ügy elbírálása szempontjából ez nem szükséges. Véleményem szerint ez a feladat a kommentátorokra vár, s arra *Kuris*, *Azema* is vállalkozott, amikor az Európai Bíróságnak ebben a kérdésben követett joggyakorlatát részletesen vagy rövidebben vázolta.

6. Végül megemlékezem még egy másik – általam szintén alapvetőnek tartott – kérdésről, az *üzleti tisztesség* kérdéséről, amelyről az ítélet ugyancsak meglehetősen visszafogottan tesz említést. Pedig a tagállamok bíróságai több előzetes döntés iránti megkeresésben szorgalmazták már ennek a fogalomnak a pontosítását. *Micklitz*²⁸ alapvetően versenyjogi szempontból vizsgálja az Európai Bíróság ilyen tárgyú korábbi állásfoglalásait, és arra a következtetésre jut, hogy alighanem még nagyszámú előzetes döntéshozatali megkeresésre lesz szükség, amíg az Európai Bíróság e vonatkozásban részletesebb támpontokat ad. A magam részéről inkább kétségesnek tartom, hogy ennél lényegesen részletesebb bírósági iránymutatásra sor kerülhet-e valamikor, akár elvont, akár kazuisztikus megközelítéssel. Az sem hagyható figyelmen kívül, hogy az üzleti tisztesség fogalmát a védjegy jog nem túl régen adaptálta, elsődlegesen tehát versenyjogi fogalomról van szó. Ez a körülmény persze még nem jelentene akadályt, hiszen látható, hogy az Európai Bíróság következetes abban a vonatkozásban, hogy a közösségi jogban összhangba hozza az azonos védjegyjogi és versenyjogi fogalmakat.

Következik mindezekből, hogy amíg az üzleti tisztesség fogalmát az Európai Bíróság pontosabban nem határozza meg, a nemzeti hatóságok és bíróságok – a jelen ítéletben is ismertetett szempontok figyelembevételével – saját mérlegelésük szerint értelmezik ezt a fogalmat is, hasonlóan valamennyi olyan jogi fogalomhoz, amelyre sem az irányelv, sem az Európai Bíróság nem adott részletes meghatározást.

²⁸ H. W. Micklitz in: Münchener Kommentar zum Lauterkeitsrecht. München 2006, I. köt. EG N Rdn. 112